Муниципальное учреждение «Отдел образования Шалинского муниципального района»
МУНИЦИПАЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ «СРЕДНЯЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА С. ДУБА-ЮРТ ШАЛИНСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА»
(МБОУ «СОШ с. Дуба-Юрт»)

Муниципальни учреждени «Шелан муниципальни кӀоштан дешаран дакъа»
МУНИЦИПАЛЬНИ БЮДЖЕТНИ ЙУКЪАРАДЕШАРАН ХЬУКМАТ «ДУБИН-ЭВЛАН ЙУККЪЕРА ЙУКЪАРАДЕШАРАН ИШКОЛ»
(МБЙХЬ «Дубин-эвлан ЙЙИ»)

РАССМОТРЕНА на заседании педсовета протокол № 3 от «10» ноября 2024 год	УТВЕРЖДЕНА Приказом МБОУ «СОШ с. Дуба-Юрт» «10» ноября 2024 год № 163

Программа по подготовке обучающихся к олимпиадам по

к участию в предметных олимпиадах

по чеченскому языку

с. Дуба-Юрт - 2024

1. Кхеторан кехат

Программа х1оттийна 7-8 – чуй классашкахь нохчийн меттан олимпиадина кечам беш методически г1о-накъосталла даран 1алашонца.

Нохчийн мотт хааро а, цуьнан тайп-тайпана кепаш, функциональни тайпанаш карадерзоро а, цуьнан стилистически башхаллех, суртхIотторан таронех кхетаро а, нохчийн маттах тайп-тайпанчу тIекаренан хьелашкахь нийса а, эвсараллица а пайдаэца хааро а билгалдоккху адаман кхиаме хилар. оьздангаллин ламасташ, истори ларйаран а, йовзийтаран а коьрта гIирс бу.

Ишколехь нохчийн мотт Iамор тIехьажийна ду дешархочун оьздангаллин а, коммуникативни а культура кхачаме йалорна а, цуьнан интеллектан а, кхоллараллин а говзалла, ойлайар, иэс, суртхIоттор, ша кхочушден дешаран гIуллакх кхиорна а.

Нохчийн мотт Iаморан чулацам иштта тIехьажийна бу функциональни говзалла, адаман йешаран, текстех кхетаран, тайп-тайпанчу барамийн текстийн хаамах пайдаэцаран, цуьнан мах хадоран, цунах ойлайаран, шен Iалашонашка кхачаран, шен хаарш а, таронаш а шорйаран, йукъараллин дахарехь дакъалацаран интегративни хаар санна, кхиорна. Къамелан а, текстан а гIуллакх нохчийн меттан ишколан курсан къепе кхоллрехь коьртаниг ду.

Дешаран предметан чулацам кхочушбан таро йу классал арахьарчу гIуллакхдарехь: олимпиадаш, тематикин мероприятеш, конкурсаш, экскурсеш и. д.кх.

1алашонаш:

– пох1ма долу дешархой билгалбахар;

– пох1ма долчу дешархошна шайн говзаллех пайда эца аьтту бар (тайп-тайпанчу кепехь т1едахкарш кхочушдан 1амор);

– пох1ма долчу дешархошна т1е тидам бахийтар;

– пох1ма долчу дешархошна олимпиадашкахь, тайп-тайпанчу мероприятешкахь кхиамаш баха г1о дар.

Декхарш:

– дешархойн пох1ма гучудаккхарехь болх бар;

– шайн 1алашоне кхочург хиларх уьш тешор;

– къинхьегамца бен лакхене кхочург цахиларх уьш тешор.

Методаш:

– талларан (исследовательские)

– лехаман (поисковые)

– халонаш нисйаларан (проблемные)
– йозанан белхийн (практические).

2. Олимпиадина кечамбаран курс чекхйаьлча дешархой хаа декхарийлахь бу:

– Тайап-тайпанчу кепехь олимпиадни т1едахкарш кхочушдан (тесташ, кхоллараллин белхаш, йозанан кепехь хаттаршна жоьпаш йаздан);
– Текстан талларан башхаллаш йовзар;
– Нохчийн меттан луг1атех пайдаэца.

3. 2023-2024 дешаран шарахь нохчийн мотт хьехаран план

№	1амочу коьчалан ц1е	Сахьт	Хан
1	**Нохчийн мотт кавказан кхечу къаьмнийн меттанашна йукъахь**	**1**	
2	Текст а, цуьнан коьрта билгалонаш а	1	
3	Текстан композиционни д1ах1оттам	1	
4	Шалха элпаш а, церан нийсаяздар а	1	
5	Омонимаш	1	
6	Синонимаш	1	
7	Антонимаш	1	
8	Морфемика	1	
9	Лексика	1	
10	Фразеологи	1	
11	Лексикографи	1	
12	Морфологи	1	
13	Синтаксис	1	

14	Предложенин коьрта меженаш.	1	
15	Подлежащи	1	
16	Сказуеми	1	
17	Предложенин коьртаза меженаш	1	
18	Нийса кхачам	1	
19	Лач кхачам	1	
20	Къастам	1	
21	Латтам	1	
22	Латтаман тайпанаш	1	
23	Даран суьртан латтам	1	
24	Бараман латтам	1	
25	Меттиган латтам	1	
26	Хенан латтам	1	
27	Ц1ердош	1	
28	Ц1ердош легор	1	
29	Билгалдош а, цуьнан маь1на а	1	
30	Билгалдешнийн тайпанаш	1	
31	Мухаллин билгалдешнаш	1	
32	Мухаллин билгалдешнийн даржаш	1	
33	Йукъаметтигаллин билгалдешнаш	1	
34	Доладерзоран билгалдешнаш	1	
35	Лааме а, лаамаза а билгалдешнаш	1	
36	Билгалдешнийн терахьашца хийцадалар	1	

37	Билгалдешнийн легарш	1	
38	Билгалдош морфологически къастор	1	
39	Билгалдашах 1амийнарг карладаккхар	1	
40	Терахьдош а, цуьнан маь1на а	1	
41	Цхьалхе а, чолхе а, х1оттаман а терахьдешнаш	1	
42	Терахьдешнийн тайпанаш	1	
43	Ц1ерметдешан маь1на	1	
44	Ц1ерметдешнийн тайпанаш	1	
45	Хандош а, цуьнан маь1на а	1	
46	Хандешан билгалза кеп	1	
47	Билгалзачу кепан хандешан нийсайаздар	1	
48	Хандешан хенаш	1	
49	Сочиненин д1ах1оттам	1	
50	Д1адолор, коьрта дакъа, жам1дар	1	
51	1амийнарг карладаккхар	1	

4. График работы с детьми

№	Дни недели	Время
1	Вторник	13.50-14.50
2	Четверг	13.50-14.50

5. Методикин литература

1. Тимаев А.д., Ирезиев С-Х. С-Э., Абубакаров А. Х. Практический курс морфологии чеченского языка. – Грозный: ФГУП «Издательский комплекс «Грозненский рабочий», 2021. – 176

2. Эдилов С.Э. Учебное пособие. Практикум чеченского языка. – Грозный: АО «Издательско-полиграфический комплекс «Грозненский рабочий», 2020.- 320с.
3.Эдилов С.Э. Учебное пособие. Практикум синтаксиса чеченского языка. – Грозный: АО «Издательско-полиграфический комплекс «Грозненский рабочий»,2012.- 302 с.
4. Арсанукаев А. М., Михтеева Т.И. Чеченско-русский, русско-чеченский словарь. – Грозный: ГУП «Издательско-полиграфический комплекс «Грозненский рабочий»,2008.- 190с.
5. Ибрагимов Лоьма. Нохчийн фразеологизмийн маь1надаран дошам (Толковый словарь чеченских фразеологизмов). – Грозный: ГУП «Издательско-полиграфический комплекс «Грозненский рабочий»,2004.- 128 с
6. Мациев А.г. Нохчийн – оьрсийн словарь. (Чечено-русский словарь)- Грозный: ФГУП «ИПК «Грозненский рабочий», 2010.- 656с.